

Forskerforbundets politikk for instituttsektoren

Vedtatt av Hovedstyret 12.12.2024

Skriftserien
3/2025

Innhold

Innledning	3
Sektorens rolle og ansvar	3
Styrk instituttene rolle i et forskningsintensivt næringsliv.....	3
Akademisk frihet.....	4
Finansiering	4
Styrk grunnfinansieringen til forskningsinstituttene.....	4
Styrk forutsigbarheten i EU-finansieringen.....	5
Trygge arbeidsvilkår	5
Redusert arbeidspress og økt tid til FoU.....	5
Bevar mangfold i sektoren.....	6
Faglige begrunnede fusjoner.....	6
Lønn og stillingsstruktur.....	6

Innledning

Forskerforbundet arbeider for at forskningsinstituttene sikres rammevilkår og arbeidsbetingelser som gjør at instituttene kan oppfylle sitt samfunnsoppdrag. Gjennom synliggjøring av sektorens betydning for kunnskapsproduksjon og arbeidet for å sikre gode arbeids- og forskningsvilkår, skal forbundet være en attraktiv fagforening for alle ansatte i instituttsektoren. Forskerforbundet organiserer vitenskapelig, faglig og teknisk-administrativt ansatte i sektoren. Mange er ansatt i forskerstillinger og rekrutteringsstillinger, men mange er også ansatt i tekniske og administrative stillinger samt i lederstillinger.

Instituttsektoren utgjør en sentral del av det norske forskningssystemet, utfører over 20 % av forskningen i Norge, og dekker alle fagområder. Sektoren er svært mangfoldig med ulik størrelse og ulike organisasjonsformer og eierskapsstrukturer, som konsern, aksjeselskap, stiftelser og statlige virksomheter. Flere av instituttene er også pålagt oppgaver av sine eierdepartement. Forskning i sektoren omfatter både grunnforskning og anvendt forskning som er finansiert gjennom oppdrag.

Instituttene spiller en viktig rolle i samfunnsomstillinger, næringslivssamarbeid og kunnskapsleveranse til offentlig sektor. Forskningsinstituttene står i en stadig mer krevende konkurransesituasjon. De konkurrerer både med hverandre, UH-sektoren og en stadig mer profesjonalisert konsulentbransje, på både nasjonale og internasjonale arenaer. Sammenliknet med europeiske forskningsinstitutter har norske forskningsinstitutter lavere grunnfinansiering. I tillegg har instituttsektoren hatt svak ressursutvikling over tid, og det bidrar til en utfordrende situasjon for sektoren som helhet.

Sektorens rolle og ansvar

Kunnskapsdepartementet beskriver forskningsinstituttene samfunnsoppdrag i retningslinjene for tildeling av statlig grunnbevilgning:

«Grunnbevilgningens formål er å sikre en instituttsektor som kan tilby næringsliv, offentlig sektor og/eller samfunnsliv relevant kompetanse og forskningstjenester av høy internasjonal kvalitet. Instituttene skal bruke den statlige grunnbevilgningen til langsiktig kunnskaps- og kompetansebygging, relevant for dagens og framtidens brukere.»

Forskningsinstituttene har en viktig rolle i arbeidet med samfunnsmessige utfordringer som klima, teknologi og internasjonal politikk.

Styrk instituttene rolle i et forskningsintensivt næringsliv

Mye av næringslivets forskningsaktivitet skjer i samarbeid med forskningsinstituttene. For å styrke næringslivets forskningsinnsats og fremme grønn omstilling, må alle offentlige anskaffelser av en viss størrelse inneholde krav om FoU. Forskerforbundet mener også at en større del av statens inntekter fra næringsliv bør brukes til forskning og bærekraftig omstilling.

Forskerforbundet arbeider for

- at SkatteFUNN-ordningen styrkes med krav til samarbeid med forskningsmiljøer
- at en andel av statens næringsinntekter brukes til forskning for et bærekraftig samfunn.

Akademisk frihet

Akademisk frihet er et grunnleggende prinsipp for forskningsinstituttene. Forskere kan likevel oppleve begrensninger fra arbeidsgivere og oppdragsgivere, særlig ved kommersiell utnyttelse av resultater. Det er viktig at forskningen forblir uavhengig, og at forskerne har rett til å publisere sine funn fritt.

Instituttsektoren har tette bindinger og relasjoner til eiere, oppdragsgivere og andre finansiører. Det er derfor viktig å være bevisst disse bindingene og forsøk på påvirkning. For forskere som skal gi forskningsbaserte råd til myndigheter, er det særlig viktig med høy troverdighet. En grunnlovsfesting av den faglige vitenskapens frihet vil styrke forskernes faglige frihet og integritet.

Forskerforbundet arbeider for

- at forskere beskyttes mot hets og forsøk på påvirkning
- at den vitenskapelige forskningens frihet grunnlovsfestes.

Finansiering

Styrk grunnfinansieringen til forskningsinstituttene

En solid grunnfinansiering er en forutsetning for at instituttene skal tilby resultater av høy kvalitet og relevans. Instituttene økonomiske rammer må gi muligheter til å se ut over kortsiktige behov, og gi rom for langsiktig forskning i tett samspill med brukerne. Det vil bidra til å sikre uavhengig forskning av god kvalitet, uten sterke bindinger og frykt for å miste fremtidig finansiering.

For å fremme langsiktig forskning av høy kvalitet, bør grunnbevilgningene økes fra dagens 10 % til 15 % for teknisk-industrielle institutter og 20 % for resten av instituttsektoren.

En stabil og solid grunnfinansiering er nødvendig for å bygge kunnskapsgrunnlag og infrastruktur for framtidige utfordringer. Kompetanse som skal aktiveres i en krisesituasjon må bygges i en normalsituasjon.

Sammenliknet med europeiske forskningsinstitutter er grunnfinansieringen av norske forskningsinstitutter vesentlig lavere.¹ En økning i grunnbevilgning til 20 % er derfor også nødvendig for å komme på linje med forskningsinstitutter ellers i Europa, som instituttsektoren i Norge både skal samarbeide med og konkurrere mot. Dette vil bidra til at norske institutter ikke ekskluderes fra samarbeid eller konkurranse på grunn av høye priser.

¹ [En komparativ analyse av ekstern finansiering versus grunnfinansiering i Norden og Europa \(NIFU Innsikt 2024-2\)](#)

Forskningsinstitutter med et særskilt beredskapsansvar gitt i tildelingsbrev, må sikres ressurser, stabilitet og langsiktighet for å produsere den kunnskap og dekke de forskningsbehov som etterspørres. Økte krav til ekstern finansiering for statlige forskningsinstitutter svekker deres muligheter for å gjennomføre sitt samfunnsoppdrag. Det å være avhengig av et marked for å gjennomføre samfunnsoppdraget gjør det utfordrende å forske på tema som ingen er villig til å betale for, men som er nødvendig for å frembringe kunnskap for morgendagens samfunn og for å kunne gi forskningsbaserte råd til politiske myndigheter.

Forskerforbundet arbeider for

- at hele instituttsektoren sikres forutsigbar og bærekraftig finansiering
- at grunnbevilgningene økes til 20 % og 15 % for teknisk-industrielle institutter
- at instituttene sikres ressurser til langsiktig kompetansebygging og beredskap til å håndtere kriser
- at forskningsinstitutter med et særlig oppdrag sikres ressurser til å gjennomføre dette.

Styrk forutsigbarheten i EU-finansieringen

Deltakelse i EU-prosjekter medfører i dag som regel økonomisk tap for forskningsinstituttene. Forskerforbundet mener instituttene deltakelse i EU-prosjekter ikke kan medføre tap for virksomhetene. Forskningsinstituttene merutgifter i forbindelse med EU-prosjekter må derfor dekkes gjennom Forskningsrådet.

Forskerforbundet arbeider for

- at insentivordningene for å delta i EU-prosjekter styrkes
- at kompensasjonsordningene dekker alle merkostnader for instituttene ved deltakelse i EU-prosjekter.

Trygge arbeidsvilkår

Redusert arbeidspress og økt tid til FoU

Forskerforbundets medlemsundersøkelse i instituttsektoren ([Skriftserien 3/23](#)) avdekket utfordringer for ansatte når det gjelder arbeids- og forskningsvilkår. Undersøkelsen viser at tidspress, lange arbeidsdager, korte tidsfrister og underfinansiering av prosjekter preger institutforskernes hverdag som ofte fører til uønsket arbeid på fritiden. Krav til inntjening må ikke gå på bekostning av forskernes mulighet til faglig utvikling, publisering og karriereutvikling. Dette utgjør en viktig forutsetning for at forskerne lykkes i konkurransen om forskningsmidler.

Forskerforbundet arbeider for

- at ansatte gis mulighet til faglig utvikling og karriereutvikling
- at ansatte har gode og trygge arbeidsvilkår
- at forskerne gis tilgang til faglitteratur, forskningsinfrastruktur og støttefunksjoner.

Bevar mangfold i sektoren

Instituttsektoren har et økende antall ansatte med internasjonal bakgrunn, noe som styrker mangfoldet. Samtidig er det viktig å ivareta inkludering, spesielt når det gjelder språklige og kulturelle utfordringer, medbestemmelse og medvirkning.

Forskerforbundet arbeider for

- at utenlandske forskere får støtte til å integreres i norsk arbeidsliv
- at kunnskap om den norske arbeidslivsmodellen formidles.

Faglige begrunnede fusjoner

Sammenslåinger og fusjoner i sektoren må ha som overordnet målsetting å styrke den faglige virksomheten. Forskerforbundets [medlemsundersøkelse](#) viser at ansatte opplever redusert medbestemmelse og dårligere arbeidsmiljø etter slike endringer. Slik kan det ikke være. Forskerforbundet ønsker tydeligere mål for, og evalueringer av sammenslåinger.

Forskerforbundet arbeider for

- at sammenslåinger og fusjoner har et godt faglig grunnlag
- at arbeidsvilkår ved omstilling sikres
- at medbestemmelse og medvirkning praktiseres i tråd med den norske arbeidslivsmodellen, også i omstilling.

Lønn og stillingsstruktur

Instituttsektoren må kunne rekruttere og beholde kompetente medarbeidere. Dette krever at instituttene har lønnsbetingelser og stillingsstrukturer som sikrer en attraktiv lønn og lønnsutvikling og som gir uttelling for kompetanse. Sektoren må ha opprykksordninger mellom alle stillingsnivåene, med enhetlige krav tilpasset sektoren, som skal stimulere til kompetanseutvikling og gi faglig utvikling.

Forskerforbundet arbeider for

- attraktiv og konkurransedyktig lønn ved ansettelse
- at kompetanse og ansvar reflekteres i stillingsstruktur og lønn
- en enhetlig, tydelig og transparent modell for lønn og stillingsstruktur
- kompetansebaserte opprykksordninger mellom stillingsnivåene
- at opprykk automatisk fører til lønnsøkning.

FORSKER FORBUNDET

- Forskerforbundet er landets største og ledende fag- og interesseorganisasjon for ansatte i forskning, høyere utdanning og kunnskapsformidling.
- Forskerforbundet er tilsluttet Unio – hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede.
- Forskerforbundet arbeider for høyere lønn og bedre arbeidsvilkår for medlemmene.
- Forskerforbundet ivaretar medlemmenes interesser i forsknings- og utdanningspolitiske spørsmål.

Forskerforbundet

Postadresse: Postboks 1025
Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse:
Tullins gate 2, Oslo

Sentralbord: +47 21 02 34 00
post@forskerforbundet.no